

Acta particularis synodi, binnen Deventer anno 1586 den 20 Septembris gehouden, daer nae anroepinghe des Heeren h. naems tot een praesidem is vercoren HERMANNUS WIJFFERDINCK, tot assessorem JODOCUS GOICKERUS, tot een scribam JACOBUS STRIDONCK, in denwelcken dese naevolgende stucken verhandelt sijn.

1. In den eersten heeft BERNHERUS VEZEKIUS, dienaer binnen Deventer, als gecommittiert sijnde geweest totten nationalem synodum in des Gravenhagen, sijn rappoort gedaen van tgene op die articulen sijner instructien in denselven synodo geresolvieret ende geconcluderet is, meede exhiberende twee brieven, d'eene mentionerende van de onderschrijvinge der kercken-orderinge ende andere stucken daerin vervatet, d'ander van D. DATHENI wedderkeeringe.

2. Dat consistorium Daventriense alsoock THEODORUS SILIGINIUS hebben alle hare geschillen geheel den judicio hujus synodi gesubmitteret om christelicken gedeccideret te worden.

3. D. THEODORUS SILIGINIUS gevraget sijnde, waerin die status controversiae tusschen hem ende die kercke van Deventer bestaet, ende volgendes wat hij begeert, heeft geantwoort, dat, alsoo hij onwettelicken van sijnen dienst in deser kercken verlaten ende daernae gesuspenderet is, hem seer in sijn gelimp ende eere verlettet, hij versoeckt in sijnen dienst wederom gestelt te worden ende in sijne eere gerestitueret te sijn. Doch wat den dienst angaet, alsoo hij verstaet, dat men gevoelet, dat deselve deser kercken niet nutte solde sijn, verclaert bereit toe sijn deselve wederom te verlaten, soo haest hij elders eenige conditie sal weeten te becomen.

4. Die synodus, die propositie THEODORI gehoord hebbende, heeft verordineret, dat BERNHERUS VEZEKIUS in sijne tegenwoordicheit die historie der verlatinge int besonder verhalen solde, om alsoo, THEODORI antwoord ingenamen sijnde, van dat stuck (off namelick deselve wettelick geschiet sij off niet) sententie te geeven ende alsdan te comen tot den handel van sijner suspensie.

Formula sententiae.

5. De synodus, partijen, dat is die kercke van Deventer ter eener ende THEODORUM SILIGINIUM ter ander sijden, gehoord hebbende int lange ende op alle saecken wel rijpelicken in die vreese des Heeren gelett, om alle

voorgevallen swaricheden vredelick te beslichten ende besijden te leggen, geeft tot sententie dit navolgende:

Eerst ende voor al, dat het niet raetsaem is, dat THEODORUS SILIGINIUS tot Deventer wederom op eenige conditie tot den dienst opgenomen worde, niettegenstaende dat het den broederen van herten leet is, dat het beginsel van sijne verlatinge niet alsoo voorgenomen is geweest, alst wel te wunschen ware.

6. Daernae, opdat nochtans THEODORUS niet verlooren gae ende van allen kerckendienst over desen handel versteecken blijve, sal die synodus een seecker formulam testimonii ecclesiae stellen naer haer geweten ende conscientie, dewelcke oock van den kerckenraet tot Deventer sal onderteickent worden.

7. Wijder, alsoo THEODORUS hem seer beclaecht beide van sijne quade betalinge ende onverwachte verlatinge van sijnen dienst, sullen die heeren borgemeesters des E. raets, gedeputeret op dese versaemlinge, den E. raet voordragen, dat hem niet allene sijne achterstellinge betaelt maer oock sijn stipendium tot den 1 Octobris toecomstich gecontinueret ende dat hem oock een publicum testimonium boven desen moge medegedeelt worden.

8. Eindelicken, opdat alle argernisse, die over dese saecke gevallen is, uit deser kercken mach wechgenomen worden, sal die synodus oock stellen seeckere forme van reconciliatie, dewelcke, wanneer se eerst in dese versaemlinge van beiden sijden sal angenomen ende vollenbracht sijn, in beide die kercken op eene tijt des Sondaechs toecomstich sal afgeleesen worden.

9. Ende sal wijder die synodus schrijven tot D. FONTANUM, dienaer binnen Arnhem, hem biddende, dat hij dese kercke ende THEODORO sooveele te gevalle doe, dat THEODORUS met seeckere vaste restrictien ten minsten voor een tijt ende op een proeve tot Doesborch oft elders totten dienst weder ontfangen worde, twelcke soo het faelgieren solde mogen, sullen gelijcke brieven uit den name deses an D. HELMICHIIUM ende die kereke van Utrecht geschreven worden, ten einde die kereke van Deventer beide opt gevoechlickste ende metten eersten gerustgesteld ende THEODORI moge ontslagen sijn.

10. Maer om dit al tsamen ende insonderheit tgene die versoeninge der partijen angaet int werck te stellen, sal THEODORUS eerst vermaent worden van sijne faute ende die onordeninge, tegen sijn eigen beloften angericht, ende hijrvan voor die versamelinghe sijn schult bekennen. Daernae sal oock die kerckenraet verclaren, indien sij ijert off uit menschelicke swackheit (dwelek sij niet en weet) off in een schijn ende in onses broeders THEODORI ooge (des sij oock van ons niet beschuldicht wordt) solde mogen angericht hebben, dat haer oock sulckes van herten leet sij.

11. Eindelicken, opdat dese vrede vast ende bestendich sij ende blijve, soo sal THEODORUS den synodo belooven, deser saecken nimmermeer noch bij den E. raedt noch bij het Berckerspel noch oock bij den gemienen man int quade te gedencken, maer van nu voorten eerlick van den kerckenraet spreekende ende hem bedancken van den vrede, bij desen synodo voorgenomen ende door des Heeren genade getroffen ende te weege gebracht, waerinne soo hij naemaels bevonden worde anders te doen, sal den kerckenraet vrijstaen haer daarvan bij die overicheit, jae oock (want noot) bij sijn Excellentie over hem THEODORUM te beclagen. Ende dit was met THEODORI handt onderteickent aldus:

THEODORUS SILIGINIUS, minister verbi.

Formula testimonii.

12. Wij ondergeschreven dienaers des h. evangelii binnen der stadt Deventer, op den synodum particularem vergadert, bekennen ende belijden mits desen, dat voor ons erscheenen is onse broeder THEODORUS SILIGINIUS ende ons verclaert heeft, om seeckere wichtige oorsaecken een vrundtlick afscheit mit der kercke van Deventer genamen te hebben, begeerende hijrover, als geen naerder classicale vergaderinge hebbende, onse geboorlicke getuigenissebrief. Op welke billicke begeerte onses broeders THEODORI voorschreven gelett ende hijrover gehoort hebbende het advijs ende approbatie van den kerckenraet van Deventer, hebben wij niet willen noch connen naelaten tselve te doen ende sijn versoeck nae te comen, verclarende mits desen ende getuigen, dat THEODORUS SILIGINIUS onse broeder niet allene voor sooveel ons bekent is, maer oock nae het oordeel ende getuigenisse van den kerckenraet van Deventer gesont in der leere, ende sooveel sijn leeven ende wandel angaet, dat noch wij noch die kercke van Deventer voorschreven tegenwoordelick op hem dienangaende ijert toe seggen hebben. Versoecken voorts an alle kerckendienaers dese onse attestatie (dewelcke oock van weegen sijns kerckenraets onderteickent is) te willen gelooff geeven ende onseren broeder THEODORUM voorschreven voor soodanich ansien, als wij hijr van hem getuigen, ende hem alsoo in alles vorderlich sijn ende in der liefden opneemen. Gegeeven tot Deventer in onsen synodo particulari desen 22 Septembris anno 86.

Formula promulgationis de constituta in hac ecclesia pace.

13. Geliefde broeders ende susters in den Heere, sampt ghij borgers ende inwoonders deser stadt, hijr tegenwoordich vergadert! Het is (Godt beetert) alleman meer als te veele bekent, hoe dat die satan, onse weddersaecker, een tijtlanck deser gemeenten dorch twist ende onordeninge an toe richten naegetracht ende deselve alsoo gesocht heeft gantschlick te ver-

storen ende te verderven, waerover wij niet en twijffelen, off het hebben haer veele vrome herten hoogelick eenen tijtlanck te rechte becommert ende bedroevet. Maer den Heere ende Godt des vreedes sij loff ende danck, die Hem eindelick deser armen kercken in desen val heeft angenamen ende met vriendelicke beslichtinge aller oneenicheiden den vrede wederom opgerichtet, waervan wij allen ende eenen jegelicken bij desen hebben willen verwittigen, ten einde dat niet allene diegeene, die tot noch toe over dese saecke bedroeft zijn geweest, nu wederom oorsaeck hebben haer te verblijden ende Godt voor dese groote weldaet uit gront des herten te dancken, maer oock opdat alle diegeene, die haer an jemandt van weegen des voorgaenden voorgewallen onordeninge geargert hebben, solde mogen tevreden zijn ende hem voort voor boetveerdich holden, als die nu met die kercke Christi wederom versoent zijn, ende verhoopen ende belooven door des Heeren genade voort-aen in alle liefde, vrede ende eenicheit met alle menschen in deser stadt ende gemeente toe leeven.

Causa CAROLI GALLI.

14. Die synodus, gelett hebbende op die schrift, bij D. CAROLUM GALLUM avergegeeven, ende insonderheit op dat deel van dien, waerinne D. CAROLUS sustineert op dese tijt an den dienst der kercken alhijr recht toe hebben ende verbonden te zijn ende dat van weegen die beroepinge ende bedieninge, die hij aldaer voortijts in dat pausdoom gehadt heeft,

15. geeft voor antwoordt dit naevolgende: dat in de Gereformeerde kereke geen ander beroepinge bekent is dan diegeene, welke, den woorde Godts ende der olden kercken gebruik gelijckformich, van de kereke geschiet, dat is van den kerckenraet met approbatie ende voorweten der overicheit, van de ware religie professie doende, ende consent van die gantsche gemeente, te weeten dat derhalven die beroepinge, voortijts int pausdoom geschiet, als gants niet gemeins hebbende met die wijze voorge-melt, voor geen wettelicke beroepinge te holden sij,

16. waertegens niet argueeret, dat D. CAROLUS GALLUS tot breeder be-vestinge van tgeene dat hij sustineert ende bijbrenght, dat hij, noch int pausdoom sijnde, die reine, gesonde leere des evangeliums gevoert heeft ende om dieselve van de Spansche regeringe ende die papen des capittels verdreeven is;

17. item, dat hem van den heeren van Deventer, welke in den tijt van sijn verlatinge geregiert hebben, toegesecht is, dat hem sijn dienst, wanneer die Gereformierde religie mochte ingevoeret worden, solde open-

staen ende dat hij derhalven nae die exemplen der olden leeraers, Athanasii, Chrysostomi ende anderen, sijnen voorigen dienst alhijr binnen Deventer vordert.

Responsio ad primum.

18. Want noch die gesontheit in der reiner leere noch het vervolg in dieselve maecken simpelick iemant een dienaer van een besondere gemeente, maer allene die wettelicke beroepinge, die de synodus in het overgegeeven schrift D. GALLI niet en bevindet alhijr toe Deventer op sijn persoon geschiet toe weesen.

19. Gelijck oock die beloften van de regierende heeren der stadt Deventer in den tijt van D. CAROLI verlatinge gants tot deser saecken niet en dient, niet allene overmits deselve van toecomende dingen tot praedjudicie van hare nacomelingen eenige beloften te doen niet en vermochte, maer oock ende voornamelick dat het recht der beroepinge, daer die suivere religie plaetse heeft, niet absolutelick bij der overicheit, maer bij der kercke staet, als boven verhaelt. Daerom oock die conclusie, genamen van den olden leeraers exempelen, hier geen plaetse en heeft, wandt die vooren wettelicken van hare gemeente beroepen sijn geweest ende sijn oock (sonder twijvel) niet sonder vernieuweronge der beroepinge wederom tot haren dienst gekeert. Voorbeholden wes D. CAROLUS sijne voorige beroepinge tot deser kercken widers sal connen erholden in nationali synodi, sal hem hiermeede onbenamen weesen ende open blijven.

20. Wat nu widers angaet die beschuldige HERMANNI ende sijns soons BERNHERI, als dat sijn onwettelicken in den dienst toe Deventer ingecropen sijn, item dat se hem CAROLUM van den dienst afgeholden hebben etc., daerop is der synodus plicht der angeclachden antwoord te hooren ende daernaec oock over dat restierende deel der overgegeeven schrifts D. CAROLI als over tvoorgaende sententie te geeven. Het sage dan noch der synodus liever, dat parthijen haer over dese saecke met den anderen in liefde verdragen conden, gelijck die broeders oock van herten wunschen ende geerne allen mogelicken vlijt anwenden willen, dat D. CAROLUS, ist niet met het predichamp, ten minsten met eenige andere eerlicke ende sijnen persoon betamende conditie solde mogen met den eersten versien worden.

21. Belangende dan die beschuldigen HERMANNI ende BERNHERI VAN VESECKE, als dat deselve onwettelicken door haren vrunden an den dienst deser kercken gecomen ende hem CAROLUM uit deselve gehalten solden hebben,

22. die synodus, nae verhoor beider partijen, verclaert, dat sijn niet en verstaet die schult bij deselve toe sijn noch bij dese kercke, als hebbende

ende hij van eenige kercken wettelicken ende nae inholt der gemiene kerckenordeninge, oock voormaels bij hem meede ondergeteickent, mochte beroepen worden. Belooft hem daertoe alle behulp ende bevorderinge d'synodus te willen bewijzen, verclarende dat se tegenwoordelicken op sijn leere noch leevent niet hebben te seggen, ende beloovende vermits desen tot een ander bequamer dienst, sijnen persoon betamende, te helpen.

23. Ende dewile besonder die schole een rechte reformatie van doen heeft ende oock een algemiene scholeordeninge ingestelt om bij sijn Excellentie geconfirmeret ende daernae gepubliceret sal worden, geloovet der synodus op haren voorraem ende behaech, tot instauratie ende bevorderinge der warer religie, sijn persoon tot der regieronge eeniger scholen te willen bevorderen.

24. Ende hijmede sullen beides sijdes suspicien, misverstandt ende onvriendelickheit geheel henengelecht sijn ende voor beiden sijden malcanderen belooven broederlick ende christlick te dragen ende met alle vruntlickheit ende liefde malcanderen opneemen. Welckes volgendts geschiedt sijnde, hebben beide die kercke van Deventer ende D. CAROLUS GALLUS ondergeschreven. Actum Deventer in synodo den 23 Septembris anno 1586.

25. D. BERNHERUS VEZEKIUS heeft den synodo angegeeven, dat die kercke van Deventer met advijs ende voorweeten des eersamen raedts tot eenen ordinaren dienaer in den woorde des Heeren beroepen heeft D. JOANNEM GEROBULUM, ten einde die synodus daervan niet allene nae inholt der kerckenordeninge kennisse van deser saecken hebben mochte, maer oock omdat sulcks vertooch als een seecker getuigenisse ende bevestinge deser saecke in toecomende tijden solde mogen dienstlick sijn. Ende heeft D. JOANNES GEROBULUS desen dienst bewilliget ende angenomen.

26. In saecken NICOLAI AB HALTEREN belangende sijn clachte tegens die kercke van Deventer van wegen die interdictie van vorders exercitii causa te mogen predigen, alsoo die kercke van Deventer niet stichtelick en vindet die exercitie te vergunnen alhijr ende, om hem nochtans te helpen, heeft gepraesenteret die costen van een half jaer toe geeven om binnen Campen off Swolle hem te oeffenen ende middelertijt beroepinge te becomen, welcke HALTEREN, met sijnen vrunden raedt genomen hebbende, afgeslagen heeft, soo isset door vermaninge des synodi verdragen, dat NICOLAUS hem alnoch

sal onthouden directe oft indirecte te vorderen om alhier sich te oeffenen, ende hem in aller stilheit tegens die kerckenraedt holden, verwachtende eene beroopinge, daarvan die synodus an verscheidene kercken sijenthalven schrijven sal. Finis.

Ende was ondertieckent:

HERMANNUS WIJFFERDINCK, synodi praeses electus.

JACOBUS STRYDONCK, electus synodi scriba.

[Lijst der predikanten van Overijsel, die eigenhandig in het synodale boek de kerkenordering van 1586 hebben ondertekend.]

FRANCISCUS SCURCMANNUS HAMMONIUS, minister ecclesiae Christi Daventriae.

HENRICUS BORNIUS, dienaar des godtliken wordts tot Svolle.

MICHAËL KECK HERTENSIUS, dienaar des woorts binnen Deventer.

WILHELMUS BAUDARTIUS, dienaar des goddelicken woorts binnen Campen.

HERMANNUS WIFERDING, diener des göttlick woorts binnen Swolle.

FRANCISCUS NUTIUS, dienaar des goddelicken woorts binnen Swolle.

HENRICUS OTTO, Frisius, dienaar des godliken woorts binnen Hasselt.

REGNERUS FALCO, Embdensis, prediger goetlickes woordes binnen der heerlicheit Cuiner.

LUDERUS VOGELSANG, dienaar des gotliken woordes binnen die schantze van de Schwartzluis.

HERMANNUS ANTONII BYERMAN, dyener des godliken woorts der gemeente tho Iszelmuyden.

ARNOLDUS VAN HEEMSSE, dener des godtliken wordts thoe Vullenhoe.

HERMANNUS WENERANUS, dener des h. godlikenn woordes in de forte Blockzill.

JOANNES ANTHONII, dienaar des godtliken woordts int Mastenbroick.

JOHANNES FABRITIUS, dienaar des h. evangelii binnen Swolle.

ABRAHAMUS NAERIUS, dienaar des h. evangelii binnen Campen.

JOHANNES LAMOTIUS, dienaar des goddel. woorts tot Campen.

CASPARUS HOLSTECH, dienaar des godtlijcken woordes to Campen.

FRANCISCUS AVERCAMP, dener des h. evangelii op Steenwyckerwolt.

THOMAS ROTHUIJSEN, dienaar des h. evangelii tot Deventer, sst.

PETRUS HARRITIUS, dienaar des woorts tot Steenwijck.

THOMAS GOSWINIUS, dienaar des h. evangelii tot Campen.

PYBONI OVITIUS, dyenaar des heylygen ewangelii tot Enschede, sst.

ADOLPHUS à BESTEN.

JOHANNES LANGIUS, ecclesiastes Vollenhovae.

JOANNES WEDAEUS, ecclesiastes Swollanus.

JOANNES SPEENHOVIUS, minister evangelii in ecclesia Lingensi.

JOHANNES BURANUS, minister verbi divini in Goer.

HIERONIJMUS HEROLDT, ecclesiastes Hammensis.

JOANNES VAN DER HEYDEN, dienaer des h. evangeliï binnen Campen.

JOHANNES VOSSKUIJLL, bedienaer des h. evangeliï binnen Steenwick.

RUETGERUS TIGHELER, dienaer des h. evangeliï tOlst.

HENRICUS GREVENSTEIN.

OTTO GIJSIUS.

ASSUERUS MATTHISIUS, ecclesiastes Daventriensis.

LUCAS LANGIUS, dienaer Jesu Christi aen de Oldemerckt.

ERNESTES HIDDINGIUS, denaer des godtlikes words int Mastebroeck.

JOHANNES PETRI CAMPENSIS, dijnaer des h. e. toe Isselmuyden.

JOANNES WESTENBERGIUS, ecclesiastes Ommensis.
